

BE-A0514_112599_111229_DUT

Inventaris van het archief van de Sint-
Pietersbandenparochie te Dikkele, 1653-
1800

Het Rijksarchief in België
Archives de l'État en Belgique
Das Staatsarchiv in Belgien
State Archives in Belgium

This finding aid is written in Dutch.

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF:	3
Raadpleging en gebruik:	4
Voorwaarden voor de raadpleging:	4
Voorwaarden voor de reproductie:	4
Toegangen:	4
Aanwijzingen voor het gebruik:	4
Geschiedenis van archiefvormer en archief:	5
Archiefvormer:	5
Naam:	5
Geschiedenis:	5
Kerk en parochie:	5
Armendis:	6
Broederschap van het Heilig Sacrament:	6
Archief:	6
Geschiedenis:	6
Verwerving:	6
Inhoud en structuur:	8
Inhoud:	8
Selecties en vernietigingen:	8
Toekomstige aangroei/aanvullingen:	8
Ordering:	8
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN:	9
I. Archief van de kerkfabriek:	9
A. Beheer van kerkelijke goederen en gelden bestemd voor de eredienst:	9
1 - 3 Uittreksels uit de kerk- en armenrekeningen betreffende een jaargetijde van Jaspaert de Smet en echtgenote Pierijntken Rijs. 17de eeuw:	9
B. Financieel beheer:	9
6 - 17 Kerk- en armenrekeningen. 1653-1684 (met hiaten):	9
18 - 21 Kerkrekeningen. 1716-1719, 1746-1757 en 18de eeuw:	10
II. Archief van de armendis:	11
- 22 Armenrekeningen. 1653-1684 (met hiaten), 1752-1757:	11

Beschrijving van het archief:

Naam archiefblok:
Kerk Dikkele

Periode:
1653-1800

Archiefbloknummer:
BE-A0514.690G

Omvang:

- Laatste bestanddeelnummer: 22.00
- Omvang geïndexiseerd: 0.12 m

Archiefbewaarplaats:
Rijksarchief te Gent

Archiefvormers:
Sint-Pietersbandenparochie te Dikkele, 11de eeuw - heden
Armentafel van Dikkele, 13de eeuw - 1796

Raadpleging en gebruik

VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING

Het archief is ouder dan 100 jaar en bijgevolg openbaar. Voor het raadplegen van de stukken is geen bijzondere toelating vereist.

VOORWAARDEN VOOR DE REPRODUCTIE

Voor de reproductie van archiefstukken gelden de voorwaarden en tarieven van toepassing in het Rijksarchief zoals verschenen in het Belgisch Staatsblad op 23 september 2011, onder voorbehoud van herziening.

TOEGANGEN

Deze inventaris vervangt in hoofdzaak AUGUSTYN B., *De archieven van de heerlijkheid en de schepenbank van Dikkele (Rijksarchief te Ronse, toegang 077)*, Ronse, 2003, waaruit de archivalia van de kerk en de armendis werden afgezonderd.

AANWIJZINGEN VOOR HET GEBRUIK

De aanwezige archiefstukken in dit bestand werden gedetailleerd beschreven. Een index van persoonsnamen is voor de raadpleger een extra hulpmiddel. De documenten kunnen worden aangevraagd door het opgeven van het nummer van de toegang, namelijk 298 en het bestanddeelnummer dat wordt aangetroffen links vóór elke archiefbeschrijving.

Het verdient daarenboven aanbeveling om, bij het verwijzen naar documenten in een wetenschappelijke tekst, het archief de eerste maal te citeren met zijn volledige naam. Nadien kan worden volstaan met een verkorte referentie ¹.

1 Respectievelijk
- volledig: RIJKSARCHIEF TE GENT, Sint-Pietersbandenparochie te Dikkele, nr. [bestanddeelnummer]
- verkort: RAG, KA Dikkele, nr. [bestanddeelnummer]

Geschiedenis van archiefvormer en archief

ARCHIEFVORMER

NAAM

Sint- Pietersbandenparochie te Dikkele.

GESCHIEDENIS

KERK EN PAROCHIE

De oudste vermelding van de kerk van Dikkele is te vinden in een oorkonde van Koenraad II, Rooms keizer, uit 1036 ². Met deze akte werd de Gentse Sint-Pietersabdij bevestigd in het bezit van de *villa Dicla cum ecclesia*, die haar door een zekere Ringout was geschonken. De bisschop van Kamerijk verleende dezelfde abdij in 1152 ook het bezitsrecht over het *altare* van Dikkele ³. In ruil voor dit presentatierecht dienden de monniken van Sint-Pieters een jaargetijde ter nagedachtenis van dezelfde bisschop te stichten. Aanvankelijk behoorde de parochie tot het bisdom Kamerijk, dekenij Aalst, om vanaf 1559 tot het aartsbisdom Mechelen en de dekenij Oordegem te worden gerekend. Sinds 1801 ressorteerde Dikkele onder het bisdom Gent. De huidige classicistische kerk werd in de jaren 1840-1857 gebouwd ⁴.

De kerk beschikt sinds een onbekend tijdstip over twee zijaltaren, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Antonius ⁵. Van deze laatste heilige bezit de kerk sinds het tweede kwart van de 18de eeuw bovendien een reliek ⁶. In 1762 werd een sacristie gebouwd, waarin ook de biechtstoel en de doopvont werden geplaatst ⁷. Voor een overzicht van de bewaarde kerkschatten en kunstwerken raadplege men de werken van De Brouwer en Dhanens zoals vermeld in de bibliografie, cf. infra.

Tijdens de 17de en 18de eeuw waren de pastoors van Dikkele ook deservitor in de Sint-Amandusparochie te Hundelgem ⁸.

De benoeming van de kerk- en armenmeesters gebeurde om de zes jaar. Hun ambt was onbezoldigd en ze werden bijgestaan door een ontvanger. De

2 Zie hiervoor VAN LOKEREN A., Chartes et documents de l'abbaye de Saint-Pierre au Mont Blandin à Gand depuis sa fondation jusqu'à sa suppression, Gent, 1868, nr. 117.

3 VAN LOKEREN A., Chartes, nr. 248.

4 AUGUSTYN B., Archiefvormers in het gerechtelijk arrondissement Oudenaarde (Gidsen 57), Brussel, 2002, deel 2, p. 541 en Dikkele, in DE POTTER F. en BOECKAERT J., Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Oudenaarde, Gent, 1903, p. 10-11.

5 Dikkele, in DE POTTER F. en BOECKAERT J., Geschiedenis, p. 12.

6 DE BROUWER J., Bijdragen tot de geschiedenis van de kerkelijke instellingen en het godsdienstig leven in het Land van Aalst tussen 1621 en 1796, Dendermonde, 1975, deel 4, p. 907, 920.

7 DE BROUWER J., Bijdragen tot de geschiedenis, deel 2, p. 473, 488.

8 Dikkele, in DE POTTER F. en BOECKAERT J., Geschiedenis, p. 12.

kerkmeesters van Dikkele werden in de 18de eeuw benoemd door de dorpsheer of zijn baljuw, in samenspraak met de pastoor ⁹.

ARMENDIS

Tafels van de Heilige Geest of armendissen werden vanaf de tweede helft van de 13de en begin 14de eeuw op parochiaal niveau georganiseerd. Ze ondersteunden enkel de armen die tot de desbetreffende parochie behoorden en die een penning of loodje konden voorleggen ¹⁰.

Het beheer van deze instellingen was in handen van de armen- of Heilige Geestmeesters, terwijl de controle werd uitgeoefend door de dorpsmagistraat. Bedelingen gebeurden aan huis, meestal in de vorm van levensmiddelen, kledij, brandstof of geld. De inkomsten van de tafels waren vooral uit schenkingen afkomstig ¹¹.

Een precieze "begindatum" voor de armentafel van Dikkele is niet gekend. De administratie over de armendis was doorgaans in handen van twee armenmeesters, bijgestaan door een ontvanger.

BROEDERSCHAP VAN HET HEILIG SACRAMENT

Op 5 april 1731 werd een broederschap van het Heilig Sacrament opgericht in de parochiekerk ¹². Van deze confrerie bleef echter geen archief bewaard.

ARCHIEF

GESCHIEDENIS

Het archiefbestand in zijn huidige vorm kwam tot stand na het afzonderen van archivalia betreffende de kerkfabriek en parochie Dikkele uit het oud gemeentearchief. Laatstgenoemd archiefbestand werd begin 21ste eeuw als geheel door Beatrijs Augustyn te Ronse geïnventariseerd. Na overbrenging van de archieven naar Gent (cf. infra) werd echter besloten deze toegang te herzien en aan te passen aan de meest recente richtlijnen inzake de ontsluiting van archieven bewaard in het Rijksarchief.

VERWERVING

Het oud gemeentearchief van Dikkele, met inbegrip van het kerkarchief, werd reeds in 1886 in het Rijksarchief te Gent bewaard. Bij de oprichting van het

9 DE BROUWER J., Bijdragen tot de geschiedenis, deel 1, p. 359-366.

10 DE MECHELEER L., Armoede in de Late Middeleeuwen, in DE MECHELEER L., De armoede in onze gewesten van de Middeleeuwen tot nu, Brussel, 1991, p. 29.

11 MARECHAL G., Armen- en ziekenzorg in de Zuidelijke Nederlanden (11de-14de eeuw), in Algemene Geschiedenis der Nederlanden, Haarlem, 1980, deel II, p. 254-280.

12 DE BROUWER J., Bijdragen tot de geschiedenis, deel 4, p. 853.

arrondissementeel depot te Ronse werd het bestand in 1964 daarheen verhuisd¹³. Na de sluiting van de bewaarplaats te Ronse op 1 oktober 2009 werden de archivalia opnieuw naar het Rijksarchief te Gent overgebracht.

13 AUGUSTYN B., *Archiefvormers*, deel 1, p. 116-117.

Inhoud en structuur

INHOUD

Het overgeleverde archief bestaat in hoofdzaak uit documenten betreffende de goederen, gelden en financiën van de kerkfabriek en de armendis uit de 17de en de 18de eeuw.

Taal en schrift van de documenten

Het merendeel van de archiefbescheiden is in een eigentijdse hand in het Nederlands of Frans opgesteld.

SELECTIES EN Vernietigingen

Het archiefbestand omvat uitsluitend documenten daterend uit het ancien régime, bijgevolg waren geen selecties of vernietigingen aan de orde.

TOEKOMSTIGE AANGROEI/AANVULLINGEN

Onder voorbehoud van het terugvinden of het aanwerven van onbekende bescheiden afkomstig uit het oud kerkarchief van Dikkele, wordt geen aangroei van het huidige bestand verwacht.

ORDENING

Voor de ordening van dit bestand werd een archiefschema opgesteld conform de standaard van het Belgische Rijksarchief, geadapteerd volgens de eigenheid van de stukken ¹⁴. De basisstructuur, bestaande uit archief van achtereenvolgens de kerkfabriek en de pastoor, is als volgt:

I. Archief van de kerkfabriek

A. Beheer van kerkelijke goederen en gelden bestemd voor de eredienst

B. Financieel beheer

II. Archief van de armendis

14 Gebaseerd op Archiefschema voor het archief van een parochie, in COPPENS H., De ontsluiting van archieven. Richtlijnen en aanbevelingen voor de ordening en beschrijving van archieven in het Rijksarchief (Miscellanea Archivistica. Manuale 21), Brussel, 1997, p. 462-474. Zie ook DE KEYZER W., MINKE A., VAN DER EYCKEN M. en VAN LAERE R., Richtlijnen en aanbevelingen voor het beheer van het archief van de kerkfabriek en van andere parochiearchieven (Miscellanea Archivistica. Studia 96), Brussel, 1997.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

I. ARCHIEF VAN DE KERKFABRIEK

A. BEHEER VAN KERKELIJKE GOEDEREN EN GELDEN BESTEMD VOOR DE EREDIENST

1 - 3 UITTREKSELS UIT DE KERK- EN ARMENREKENINGEN
BETREFFENDE EEN JAARGETIJD VAN JASPAERT DE SMET EN
ECHTGENOTE PIERIJNTKEN RIJS. 17DE EEUW

1	Rekening van 1653-1654
1653-1654	1 stuk
2	Rekening van 1655-1656
1655-1656	1 stuk
3	Rekening van 1659-1660
1659-1660	1 stuk
4	Proces-verbaal van een vergadering met pastoor Josephus Francies van Deuren, baljuw, burgemeester en schepenen van Dikkele, waarin met Pieter Rauwoens een vernieuwde cijnspachtovereenkomst werd afgesloten betreffende 36 roeden grond van de kerkfabriek. 29 januari 1749.
1749	1 stuk
5	Kopie van het proces-verbaal van een buitengewone vergadering van de baljuw, de burgemeester en de schepenen van Dikkele van datum 24 januari 1774, betreffende een diefstal in de parochiekerk. Eind 18de eeuw.
1774-1800	1 katern

B. FINANCIËEL BEHEER

6	6 - 17 KERK- EN ARMENREKENINGEN. 1653-1684 (MET HIATEN)
Door Jan vander Bruggen. 1653-1654.
1653-1654	1 katern
7	Door Pieter de Pape. 1659-1660.
1659-1660	1 katern
8	Door Jan Vermeersch. 1661-1662.
1661-1662	1 katern
9	Door Jan Ghelas. 1663-1664.	

	1663-1664	1 katern
10	Door Ollaert de Bleeckere. 1665-1666. 1665-1666	1 katern
11	Door Gillis Buijs. 1667-1668. 1667-1668	
12	Door Erasmus de Bleeckere. 1669-1670. 1669-1670	
13	Door Gillis Lathem. 1671-1672. 1671-1672	1 katern
14	Door Jan vander Brugghen. 1677-1678. 1677-1678	1 katern
15	Door Jan Causse. 1679-1680. 1679-1680	1 katern
16	Door Lieven Merchand. 1681-1682. 1681-1682	1 katern
17	Door Geeraert Peterens. 1683-1684. 1683-1684	1 katern
18	18 - 21 KERKREKENINGEN. 1716-1719, 1746-1757 EN 18DE EEUW Door de erfgenamen van Jan Lammens, met bewijsstukken. 1716- 1719. 1716-1719	1 omslag
19	Door Jan vander Brugghen. 1746-1751. 1746-1751	1 katern
20	Door Pieter Buijsse. 1752-1757. 1752-1757	1 katern
21	Klad, door Anton Stevens. 18de eeuw. 1701-1800	1 stuk

II. ARCHIEF VAN DE ARMENDIS

- 22 ARMENREKENINGEN. 1653-1684 (MET HIATEN), 1752-1757

Door Jan vander Brugghen. 1653-1654.
1653-1654

Door Pieter de Pape. 1659-1660.
1659-1660

Door Jan Vermeersch. 1661-1662.
1661-1662

Door Jan Ghelas. 1663-1664.
1663-1664

Door Ollaert de Bleeckere. 1665-1666.
1665-1666

Door Gillis Buijs. 1667-1668.
1667-1668

Door Erasmus de Bleeckere. 1669-1670.
1669-1670

Door Gillis Lathem. 1671-1672.
1671-1672

Door Jan vander Brugghen. 1677-1678.
1677-1678

Door Jan Causse. 1679-1680.
1679-1680

Door Lieven Merchand. 1681-1682.
1681-1682

Door Geeraert Peterens. 1683-1684.
1683-1684

22

Door Pieter Buijsse. 1752-1757.
1752-1757

1 katern